

Sygn. akt I NWW 12/21

POSTANOWIENIE

Dnia 14 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie J.R. – sędziego Sądu Najwyższego w stanie spoczynku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych
w dniu 14 kwietnia 2021 r.

wniosku obrońcy adw. E. S. z 26 stycznia 2020 r. o wyłączenie od udziału w
rozpoznawaniu sprawy II DIZ 11/21 wszystkich sędziów orzekających w Izbie
Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego II Wydziale,

postanawia:

**na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. zawiesić postępowanie w
przedmiocie wniosku o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego
do czasu wydania przez Trybunał Sprawiedliwości Unii
Europejskiej orzeczenia w sprawie C-791/19.**

UZASADNIENIE

Pismem z 26 stycznia 2021 r. pełnomocnik J. R. (dalej: wnioskodawca) złożył wniosek o wyłączenie od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt II DO 18/19 (aktualna sygnatura: II DIZ 1/21) wszystkich sędziów orzekających w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego II Wydziale oraz o zawieszenie postępowania w tej sprawie na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. 2020, poz. 2072) do czasu wydania wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE lub Trybunał) w sprawie C-791/19.

W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że przed TSUE toczy się obecnie postępowanie w sprawie C-791/19, zainicjowane skargą złożoną przez Komisję Europejską przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej. W sprawie tej Komisja Europejska wniosła o stwierdzenie, że Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom wynikającym z art. 19 ust. 1 akapit 2 Traktatu o Unii Europejskiej, m.in. przez niezapewnienie niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, do której właściwości należy kontrola decyzji wydanych w postępowaniach dyscyplinarnych wobec sędziów. Zagadnienie niezależności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego stanowi zatem przedmiot oceny Trybunału. Dotychczas w postępowaniu tym TSUE postanowieniem z 8 kwietnia 2020 r. zobowiązał Polskę m.in. do: zawieszenia stosowania przepisów art. 3 pkt 5, art. 27 i art. 73 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2021, poz. 154, dalej: u.SN), stanowiących podstawę właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji, w sprawach dyscyplinarnych sędziów oraz powstrzymania się od przekazania spraw zawisłych przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego do rozpoznania przez skład, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności w wyroku z 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982). Zdaniem pełnomocnika wnioskodawcy przemawiało to za potrzebą zawieszenia postępowania toczącego się pod sygn. akt II DO 18/19 (obecnie: I DIZ 1/21) do czasu wydania przez Trybunał orzeczenia w powyższej sprawie.

W dalszej części uzasadnienia pełnomocnik wnioskodawcy przywołał również wypowiedź Rzecznika Praw Obywatelskich i podniósł, że brak gwarancji niezależności, niezawisłości i bezstronności Izby Dyscyplinarnej do czasu wydania ostatecznego wyroku przez TSUE, niesie ze sobą zagrożenie dla niezależności, niezawisłości i bezstronności Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, w całym zakresie orzekania Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Jego zdaniem, natura wad związanych z umocowaniem oraz obsadzeniem Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego nie daje bowiem gwarancji niezawisłości i bezstronności w odniesieniu do postępowań dyscyplinarnych, jak i w innych postępowaniach toczących się przed tą Izbą.

Podnosząc argumenty za koniecznością wyłączenia wszystkich sędziów orzekających w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, pełnomocnik wnioskodawcy przywołał także treść uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., pkt 2 i 4, (BSA-I-4110-1/20), zgodnie z którą Izba Dyscyplinarna powołana w Sądzie Najwyższym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, strukturalnie nie spełnia cech niezawisłego sądu w rozumieniu art. 47 Karty Praw Podstawowych oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a także art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, i ma charakter sądu wyjątkowego, którego ustanowienie - na mocy art. 175 ust. 2 Konstytucji RP - jest zakazane w czasie pokoju. Z tego względu orzeczenia wydane przez składy sędziowskie działające w ramach Izby Dyscyplinarnej nie mają charakteru orzeczeń wydanych przez należycie obsadzony sąd. Zdaniem pełnomocnika wnioskodawcy świadczy to o braku niezawisłości i bezstronności sędziów Sądu Najwyższego orzekających w Izbie Dyscyplinarnej, a także o braku cech niezawisłego sądu w odniesieniu do samej Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego.

Niezależnie od powyższego, pełnomocnik wnioskodawcy zaznaczył, że nie kwestionuje formalnego statusu osób, które zostały powołane na urzędy sędziowskie w ramach postępowań nominacyjnych przeprowadzonych zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 3), gdyż niewątpliwie osoby te uzyskały formalnie status sędziów.

Pełnomocnik wnioskodawcy złożył ten sam wniosek podczas posiedzenia toczącego się przed Izłą Dyscyplinarną w sprawie o sygn. akt II DO 18/19 w dniu 27 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 26 § 2 u.SN, do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku

niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania. Ponadto ustawodawca, w przepisie art. 26 § 3 u.SN zastrzegł, że wniosek, o którym mowa w § 2, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Na początku podkreślić należy, że Sąd Najwyższy jest właściwy do rozpoznania powyższych wniosków wyłącznie w zakresie zarzutów braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. W pozostałym zakresie zastosowanie znajdują odpowiednie przepisy regulujące orzekanie w sprawach o wyłączenie sędziego w trybie właściwej dla danej sprawy procedury (cywilnej lub karnej). Przepis art. 26 u.SN stanowi zatem *lex specialis* wobec uregulowań ogólnych, dotyczących wystąpienia okoliczności, które mogłyby wywołać uzasadnioną obawę o bezstronność sędziego w danej sprawie. Biorąc powyższe pod uwagę, w niniejszej sprawie byłyby to przepisy Kodeksu postępowania karnego (art. 41 k.p.k.). Ustawę tę stosuje się bowiem odpowiednio do spraw o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury. Z tych samych względów Sąd Najwyższy pozostaje związany przepisami tego kodeksu w zakresie rozpoznawania wniosku o zawieszenie postępowania.

Zgodnie z przepisem art. 22 § 1 k.p.k., jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, a w szczególności jeżeli nie można ująć oskarżonego albo nie może on brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody. Powyższy przepis nie zawiera katalogu zamkniętego przesłanek, których spełnienie będzie stanowiło podstawę zawieszenia postępowania, co oznacza, że „długotrwałą przeszkodą uniemożliwiającą prowadzenie postępowania” mogą być również inne przyczyny niż niemożność ujęcia oskarżonego lub jego choroba. W orzecznictwie Sądu

Najwyższego przyjmuje się, że powyższe kryterium spełnia wszczęcie procedur związanych ze zwróceniem się przez sąd z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego lub z pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Za taką wykładnią przemawia potrzeba zapewnienia jednolitej wykładni przepisów unijnych i usunięcia potencjalnych wątpliwości co do treści normatywnej prawa unijnego, jakie sąd ma zastosować w rozpatrywanej sprawie, do czego wyłączną kompetencję posiada TSUE (postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 14 października 2015 r., I KZP 10/15).

Obecnie przed TSUE toczy się postępowanie w sprawie C-791/19, zainicjowane skargą złożoną 25 października 2019 r. przez Komisję Europejską przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej. Komisja Europejska wniosła o stwierdzenie, że Polska uchybiła zobowiązaniom wynikającym z art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej, m.in. przez niezapewnienie niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, do której właściwości należy kontrola decyzji wydanych w postępowaniach dyscyplinarnych wobec sędziów (art. 3 pkt 5, art. 27 i art. 73 § 1 u.SN, w zw. z art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, Dz.U. 2018, poz. 389, ze zm.). Zagadnienie niezależności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego jest zatem przedmiotem oceny TSUE w ramach postępowania toczącego się na podstawie art. 258 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

W toku tego postępowania 8 kwietnia 2020 r. TSUE wydał postanowienie w przedmiocie środków tymczasowych, którym Rzeczpospolita Polska została zobowiązana, natychmiast i do czasu wydania wyroku kończącego postępowanie w sprawie C-791/19 do: (1) zawieszenia stosowania przepisów art. 3 pkt 5, art. 27 i art. 73 § 1 u.SN, stanowiących podstawę właściwości Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji, w sprawach dyscyplinarnych sędziów oraz (2) powstrzymania się od przekazania spraw zawisłych przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego do rozpoznania przez skład, który nie spełnia wymogów niezależności wskazanych w szczególności w wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (C-585/18, C-624/18 i C-625/18).

Orzeczenie wydane w sprawie C-791/19 może mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia wniosku o wyłączenie sędziów Izby Dyscyplinarnej, którego

podstawą jest brak niezależności sądu, ukształtowanego przepisami, będącymi przedmiotem postępowania przed TUSE.

Zgodnie z dotychczasową linią orzecniczą Sądu Najwyższego, przedstawioną powyżej wykładnię przepisu art. 22 § 1 k.p.k. należy odnosić również do postępowań zainicjowanych przez Komisję Europejską na podstawie przepisu art. 258 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej i związanych z wydaniem przez TSUE rozstrzygnięć odnośnie do stwierdzenia potencjalnych naruszeń w zakresie zobowiązań, które ciążyły na Państwie Członkowskim na mocy Traktatów (art. 260 ust. 1 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej). Stosowanie przez sąd przepisów, które zostały zakwestionowane w skardze skierowanej do TSUE, mogłoby bowiem zostać uznane za podważenie zasady lojalnej współpracy organów państw unijnych (tak: postanowienia Sądu Najwyższego: z 30 czerwca 2020 r., I NWW 42/20; z 4 listopada 2020 r., I NWW 75/20; z 4 listopada 2020 r., I NWW 72/20; 3 marca 2021 r., I NWW 110/20).

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie nie podziela natomiast argumentacji pełnomocnika wnioskodawcy co do konkluzji wywodzonych z uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (BSA-I-4110-1/20). Wyrokiem z 20 kwietnia 2020 r. (U 2/20) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że uchwała ta jest niezgodna z: a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. 2004, Nr 90, poz. 864/30, ze zm.), c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, Nr 61, poz. 284, ze zm.), oraz umorzył postępowanie w pozostałym zakresie. Skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. jest utrata – z dniem jego ogłoszenia (art. 190 ust. 3 Konstytucji RP) – mocy obowiązującej „norm prawnych, których treść pomieściła uchwała mająca moc zasady prawnej” (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 27 października 2010 r., K 10/08). Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 ust. 1 Konstytucji), co oznacza, iż jest nimi związany także Sąd Najwyższy. Odnosi się to również do uchwały trzech

połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2021 r., I NZP 1/21).

Przeciwko zawieszeniu postępowania w niniejszej sprawie nie przemawiają potencjalne negatywne skutki, związane z nierozpoznanieniem wniosku o wyłączenie sędziów Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego. Zgodnie z przepisem art. 26 § 2 zd. 3 u.SN, przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje bowiem biegu toczącego się postępowania. Sąd Najwyższy w sprawie toczącej się pod sygn. akt I DIZ 1/21 na posiedzeniu w dniu 27 stycznia 2021 r. wydał bowiem już uchwałę dotyczącą istoty toczącego się postępowania, utrzymując w mocy zaskarżoną uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2019 r., I DO 30/19 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2019 r., I DO 41/19.

Z tego względu Sąd Najwyższy, na podstawie art. 22 § 1 k.p.k., zawiesił postępowanie w przedmiocie wniosku o wyłączenie sędziów Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego II Wydziału do czasu wydania przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzeczenia w sprawie C-791/19.